

Дело С-346/23**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

1 юни 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Tribunal Supremo (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

17 май 2023 г.

Жалбоподател:

Banco Santander S. A., правопреемник на Banco Banif S. A.

Отвeтник:

Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales — Auge (Сдружение на потребителите и ползвателите на общи услуги — Auge, Испания), като представител на своите членове Andrea и Alberto

Предмет на главното производство

„Свобода на установяване — Свободно предоставяне на услуги — Пазари на финансови инструменти — Директива 2004/39/ЕО — Право на обжалване — Процесуална легитимация на сдруженията на потребителите — Операции, които не могат да се считат за общо, обикновено и широко разпространено ползване или потребление“

Извънредна жалба за процесуално нарушение и касационна жалба, подадени пред Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) срещу решение на Audiencia Provincial de Granada (Съд на провинция Гранада, Испания), с което е отхвърлена въззивната жалба на Banco Banif, S. A. (понастоящем Banco Santander, S. A.) срещу решението, постановено от първата инстанция, с което частично се уважават претенциите на Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales — Auge (Сдружение на потребителите и ползвателите на общи услуги — Auge, наричано по-нататък „Auge“),

предявени от него като представител на неговите членове г-н Alberto и г-жа Andrea, по спор с предмет обявяване на недействителността на няколко договора за придобиване на финансови продукти поради грешка — порок в съгласието.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

„Преюдициално запитване за тълкуване — Член 267 ДФЕС“

Преюдициалният въпрос

„Отчитайки обстоятелството, че сдруженията на потребители са легитимирани да представляват инвеститори/потребители в съдебни производства във връзка с неизпълнение на задълженията на дружества за инвестиционни услуги при предлагането на сложни финансови продукти, допустимо ли е тази легитимация по изключение да бъде ограничавана от националните съдилища, когато в контекста на конкретна индивидуална претенция става въпрос за инвеститори с висок финансов капацитет, извършващи операции, които не могат да се считат за обикновено и широко разпространено ползване или потребление, и участващи в съдебните производства чрез сдружение на потребители, в резултат на което могат да се ползват от възможно освобождаване от съдебни разноски по дело с много висока цена на иска и така да избегнат заплащането на съдебни депозити и съдебните разноски на насрещната страна в случаите на неоснователни или дори безпочвени искания?“

Разпоредби от правото на Съюза, на които се прави позоваване

Директива 2004/39/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година относно пазарите на финансови инструменти (ДПФИ I): член 52 (право на обжалване), параграф 2

Решение на Съда от 2 април 2020 г., Reliantco Investments и Reliantco Investments Limassol Sucursala București, C-500/18, EU:C:2020:264

Решение на Съда от 20 септември 2018 г., EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, т. 35 и 36

Разпоредби от националното право, на които се прави позоваване

Член 8, параграф 1, буква е) от Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (Кралски законодателен декрет 1/2007 за одобряване на преработения текст на Общия закон за защита на потребителите и ползвателите, и други допълнителни

закони) от 16 ноември 2007 г. предвижда, че сред основните права на потребителите и ползвателите е по-конкретно да представляват своите интереси чрез законно учредени сдружения, обединения, федерации или конфедерации.

Член 11, параграф 1 от Ley de Enjuiciamiento Civil (Закон за гражданското съдопроизводство, наричан по-нататък „ЛЕС“) гласи, че без да се засяга индивидуалната процесуална легитимация на увредените лица, законно учредените сдружения на потребители и ползватели са легитимирани да защитават пред съд правата и интересите на своите членове и тези на сдружението, както и общите интереси на потребителите и ползвателите.

По силата на допълнителна разпоредба 2 на Ley 1/1996, de 10 de enero, de asistencia jurídica gratuita (Закон 1/1996 за безплатната правна помощ) от 10 януари 1996 г., сдруженията на потребители имат право да водят дела с безплатна правна помощ, когато предявените от тях искове „са пряко свързани с продукти или услуги за общо, обикновено и широко разпространено използване или потребление“.

Съгласно член 36, параграф 2 от Закон 1/1996 това означава, че ако сдружението загуби делото, то не трябва да плаща на насрещната страна съдебните разноски, колкото и висока да е цената на иска, като тези разноски не се дължат и от конкретните членове, които това сдружение представлява по съответното дело.

Real Decreto 1507/2000, de 1 de septiembre (Кралски декрет 1507/2000) от 1 септември 2000 г., който съдържа списък на продукти или услуги за общо, обикновено и широко разпространено използване или потребление, обхваща банковите и финансовите услуги като цяло [приложение I, буква с), 13.]

Както член 11, параграф 2 от Ley Orgánica del Poder Judicial (Устройствен закон за съдебната власт), така и член 247, параграф 2 от ЛЕС предвиждат в еднакви текстове, че съдилищата основателно отхвърлят молби, насрещни искове и възражения, които са предявени при явна злоупотреба с право или при заобикаляне на материалния или процесуален закон.

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 Между месец май 2007 г. и месец март 2009 г. г-н Alberto и г-жа Andrea са подали до Banco Banif S. A. (понастоящем Banco Santander S. A) пет нареждания за покупка на финансови продукти (пет облигации, емитирани по-конкретно от KBC, Lehman Brothers, PNP Parisbas и Abbey) за суми между 150 000 евро и 300 000 евро, на обща стойност 900 000 евро.
- 2 Всички сделки са осъществени при действието на Директива 2004/39/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година относно пазарите на финансови инструменти (ДПФИ I).

- 3 Като представител на своите членове г-н Alberto и г-жа Andrea Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales-Auge (Сдружение на потребителите и ползвателите на общи услуги — Auge) подава искане срещу банката за обявяване на посочените договори за придобиване на финансови продукти за недействителни поради грешка — порок в съгласието, както и за възстановяване на инвестициите в размер на 481 634,14 евро, заедно с комисиони, разходи и лихви. Искането е уважено по отношение на нарежданията за покупка от 2007 г. и 2008 г., и е отхвърлено по отношение на нареждането от 2009 г. В резултат на това образуването за инвестиционни услуги е осъдено да възстанови на ищците сумата от 462 515,74 евро ведно със законната лихва, считано от датата на съответните отменени инвестиции.
- 4 Подадената от ответника въззивна жалба е отхвърлена от Audiencia Provincial de Granada (Съд на провинция Гранада), който потвърждава първоинстанционното решение с мотива, че ответното образование не е отчело инвеститорския профил на клиентите и не им е предоставило ясна и пълна предоговорна информация относно рисковете, свързани с продуктите, предмет на сключените от тях сделки.
- 5 Банката ответник подава извънредна жалба за процесуално нарушение и касационна жалба срещу решението на Audiencia Provincial, които са допуснати за разглеждане.

Основни твърдения на страните в главното производство

- 6 Жалбоподателят твърди, че Auge не притежава активна легитимация за предявяване на искове от името на своите членове, защото продуктите — предмет на сделките не са за общо и широкоразпространено използване, а обратно, става въпрос за спекулативни финансови продукти с висока икономическа стойност, които надхвърлят общите потребителски продукти.
- 7 Той добавя, че отправянето на преюдициално запитване не е необходимо, тъй като процесуалната легитимация на сдруженията на потребители е въпрос, който се урежда от националното право, към което правото на Съюза препраща.
- 8 Ответникът, Auge, счита за необходимо да бъде отправено преюдициално запитване относно лишаването на даден потребител на финансови услуги от това му качество поради високия размер и сложността на неговите инвестиции, и следователно — от правото да води дело срещу дадена банкова институция чрез сдружение на потребителите.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 9 Tribunal Supremo (Върховен съд) подчертава, че е спорен и релевантен за произнасянето по жалбите въпросът за активната легитимация на сдружението Auge да представлява по делото инвеститорите, за които се отнася искът и които са негови членове, като предявява искове във връзка с изпълнението на задълженията за консултиране от страна на образуванията за инвестиционни услуги в контекста на правната уредба по ДПФИ I.
- 10 Tribunal Supremo (Върховен съд) поначало приема активната легитимация на сдруженията на потребители за защита на техните членове при предявяване на искове на основание правната уредба по ДПФИ I, включително в спорове, по които Auge е било страна.
- 11 Въпреки това, в две конкретни решения Tribunal Supremo (Върховен съд) постановява, че като сдружение на потребители Auge не е активно легитимирано да защитава индивидуалните интереси на потребители по отношение на инвестиции в спекулативни финансови продукти с висока икономическа стойност, с мотива, че не ставало въпрос за продукти или услуги, предназначени за потребители в тесен смисъл, тъй като същите не са за общо, обикновено и широко разпространено използване и доколкото в испанското законодателство тази легитимация на сдруженията на потребители е обвързана със защитата на техните права, когато същите са пряко свързани с продукти или услуги за общо, обикновено и широко разпространено използване или потребление.
- 12 В тези решения Tribunal Supremo (Върховен съд) постановява, че съществуват финансови услуги, които поради своето естество и обстоятелства — с оглед на високата им стойност и спекулативния им характер — надхвърлят обхвата на понятието „услуги за общо, обикновено и широко разпространено използване“. Това не означава, че конкретните засегнати инвеститори не могат самостоятелно да водят дела в защита на своите права, а че не е обосновано да правят това чрез сдружение на потребители, за да не заплащат съдебните депозити за предявяване на искове или подаване на жалби, както и за да избегнат рисковете, произтичащи от евентуалното осъждане за разноски на различните съдебни инстанции, включително касационна.
- 13 По този начин се цели предотвратяване на използването с цел измама или злоупотреба на посочената специална легитимация на сдруженията на потребители по спорове, в които качеството на потребител е размито с оглед на естеството на спора и цената на иска, за да се ползва правото на безплатна правна помощ, което законът признава на тези сдружения, когато водят дела в защита на интересите на своите членове.
- 14 Tribunal Supremo (Върховен съд) не установява Съдът да се е произнасял изрично относно правомощията на националните съдилища за преценка на

легитимацията на сдруженията на потребители и ползватели за упражняването на права, произтичащи от правната уредба по ДПФИ I.

- 15 Накрая, Tribunal Supremo (Върховен съд) никога не е отричал качеството на потребители на действащите с цел печалба инвеститори, които правят това извън рамките на търговска дейност или професия, въпреки че извършените от тях инвестиции са сложни или в голям размер, а е поставил под въпрос само активната легитимация на посоченото сдружение в няколко конкретни случая, по които с оглед на обстоятелствата е приел, че би могла да е налице злоупотреба с процесуални права, изразяваща се в избягване на плащането на съдебни депозити и на последиците от осъждане за съдебни разноски поради това че инвеститорите не са водили делата самостоятелно, а чрез сдружение на потребители, и всичко това е било в ущърб както на насрещната страна, така и на държавния бюджет.
- 16 Поради изложените съображения е необходимо Съдът да бъде сезиран с въпроса дали с оглед на определени обстоятелства — въпреки че високият размер или сложността на дадена инвестиция не лишава съответния инвеститор от качеството му на потребител — легитимацията на дадено сдружение на потребители да представлява този потребител може да бъде ограничена, ако бъде установено, че е възможно да е налице злоупотреба с процесуални права, изразяваща се в избягване на плащането на съдебни депозити и на последиците от осъждане за съдебни разноски, поради това че същият не е водил делата лично, а чрез сдружение на потребители.